

พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง

อนุชาติ คงมาลัย
อัยการอาวุโส
คลังสมองอัยการ
๑ มีนาคม ๒๕๕๖

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แบ่งพนักงานสอบสวนออกเป็นสองฝ่าย คือพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ และพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจจะมีเขตอำนาจสอบสวนได้ทั่วราชอาณาจักรในทุกประเภทคดี แต่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองจะมีอำนาจสอบสวนเฉพาะความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ตามกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๔

พนักงานสอบสวน : พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ (ชั้นผู้ใหญ่)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ความหมายของคำว่า “พนักงานสอบสวน” “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” และ “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่” ไว้ดังนี้

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน ^(๑)

“พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพศติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ^(๒)

“พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่” ^(๓) หมายความว่า เจ้าพนักงานดังต่อไปนี้

- (ก) ปลัดกระทรวงมหาดไทย
- (ข) รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
- (ค) ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย
- (ฅ) ผู้ช่วยปลัดกระทรวงมหาดไทย
- (ง) อธิบดีกรมการปกครอง
- (จ) รองอธิบดีกรมการปกครอง

^(๑) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๖)

^(๒) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๖)

^(๓) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๗) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓

- (ฉ) ผู้อำนวยการกองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง
- (ช) หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้างานในกองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง
- (ซ) ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง
- (ฅ) ผู้ว่าราชการจังหวัด
- (ญ) รองผู้ว่าราชการจังหวัด
- (ฎ) ปลัดจังหวัด
- (ฏ) นายอำเภอ
- (ฐ) ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

-
- (จ) อธิบดีกรมตำรวจ
  - (ฉ) รองอธิบดีกรมตำรวจ
  - (ฅ) ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ
  - (ด) ผู้บัญชาการตำรวจ
  - (ต) รองผู้บัญชาการตำรวจ
  - (ถ) ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจ
  - (ท) ผู้บังคับการตำรวจ
  - (ธ) รองผู้บังคับการตำรวจ
  - (น) หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด
  - (บ) รองหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด
  - (ป) ผู้กำกับการตำรวจ
  - (ผ) ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเขต
  - (ฝ) รองผู้กำกับการตำรวจ
  - (พ) รองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเขต
  - (ฟ) สารวัตรใหญ่ตำรวจ
  - (ภ) สารวัตรตำรวจ
  - (ม) ผู้บังคับกองตำรวจ
  - (ย) หัวหน้าสถานีตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป
  - (ร) หัวหน้ากิ่งสถานีตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ^(๔)

^(๔) ตำแหน่งของข้าราชการตำรวจตามมาตรา ๒ (๑๗) (ท) – (ร) ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อตำแหน่งใหม่ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๔๔

ทั้งนี้ หมายความว่ารวมถึงผู้รักษาการแทนเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้วแต่ผู้รักษาการแทนเจ้าพนักงานใน (ม) (ย) และ (ร) ต้องมีศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปด้วย

อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับ ซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ทั้งนี้ตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ ดังนี้

“มาตรา ๑๖ อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจพนักงานอัยการ และอำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งศาลยุติธรรม และระบุนายอัยการ และหน้าที่ของผู้พิพากษา หรือซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นๆ”

อำนาจสืบสวนคดีอาญา

“การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด^(๕)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗ บัญญัติให้ “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้”

อำนาจสอบสวนความผิดอาญา

“การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ^(๖)

สำหรับผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้ทั้งพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา

พนักงานฝ่ายปกครองผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาซึ่งอาจเรียกว่า “พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง” ประกอบด้วย พนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่ ตามมาตรา ๒ (๑๗) (ก) – (ฐ)

^(๕) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๐)

^(๖) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๑)

และปลัดอำเภอ โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาในเขตพื้นที่จังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร

เจ้าพนักงานตำรวจผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ซึ่งอาจเรียกว่า “พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ” ประกอบด้วยตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ตามมาตรา ๒ (๑๗) (ท) – (ร) และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจนี้ มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาในเขตพื้นที่ทุกจังหวัดรวมทั้งกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ตามนัยบทบัญญัติในมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ดังนี้

“มาตรา ๑๘ ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้^(๗)

ฯลฯ”

การกำหนดให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาบางประเภท

จากบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ วรรคแรก ที่บัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่และปลัดอำเภอมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทยในการรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและให้การบังคับใช้กฎหมายตามภารกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงมหาดไทยเห็นสมควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทำการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร รวมทั้งทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ

เดิมสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังมีฐานะเป็นกรมตำรวจ สังกัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทยจึงได้ออกข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยฉบับท้ายสุด คือข้อบังคับ

^(๗) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๔

กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจาก กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๐

กฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจาก กรุงเทพมหานครโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๔

ต่อมากรมตำรวจได้เปลี่ยนแปลงเป็นส่วนราชการไม่สังกัดกระทรวงหรือทบวง เรียกว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม กอปรกับกระทรวงมหาดไทยเห็นสมควรปรับปรุงข้อบังคับว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญา บางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๐

ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ กระทรวงมหาดไทยได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๔๗๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อ วางระเบียบการงานตามหน้าที่ให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปโดยความเรียบร้อย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออก “กฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิด อาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๔” ขึ้น

กฎกระทรวงใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

บทบัญญัติใน ข้อ ๑ ของกฎกระทรวงฉบับนี้ กำหนดให้กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนด ๑ ปี นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

กฎกระทรวงนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๘ ตอนที่ ๕๐ ก. วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๔ ดังนั้น กฎกระทรวงนี้จึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ เป็นต้นไป

ความผิดอาญาประเภทที่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสอบสวนได้ : ๑๙ กฎหมาย

กฎกระทรวงนี้กำหนดความผิดอาญาประเภทที่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง สอบสวนได้ตามกฎหมายรวม ๑๙ ฉบับ ดังรายละเอียดตามบทบัญญัติในกฎกระทรวง ข้อ ๒ ดังนี้

“ข้อ ๒ ความผิดอาญาตามกฎหมายดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนฝ่าย ปกครองสอบสวนได้

- (๑) กฎหมายว่าด้วยกองอาสารักษาดินแดน
- (๒) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า

- (๓) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไร
- (๔) กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร
- (๕) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๖) กฎหมายว่าด้วยการพนัน
- (๗) กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ
- (๘) กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
- (๙) กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน
- (๑๐) กฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
- (๑๑) กฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
- (๑๒) กฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- (๑๓) กฎหมายว่าด้วยยศและเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน

รักษาดินแดน

- (๑๔) กฎหมายว่าด้วยโรงรับจำนำ
- (๑๕) กฎหมายว่าด้วยโรงแรม
- (๑๖) กฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (๑๗) กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ
- (๑๘) กฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน

(๑๙) กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน เว้นแต่ความผิดที่มีโทษตามมาตรา ๗๒ มาตรา ๗๒ ทวิ มาตรา ๗๓ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๘ แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐ ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ เป็นผู้สอบสวน”

กรณีการกระทำผิดอาญาที่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนเป็นการกระทำกรรมเดียวกับกฎหมายอื่น

กรณีการกระทำผิดอาญาที่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนตามกฎหมายทั้ง ๑๙ ฉบับดังกล่าวเป็นการกระทำกรรมเดียวที่เป็นความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย ถ้าความผิดอาญาตามกฎหมาย ๑๙ ฉบับเป็นความผิดที่มีโทษหนักที่สุด ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทำการสอบสวนการกระทำผิดอาญาตามกฎหมายอื่นนั้นด้วย ดั่งนัยบทบัญญัติในกฎกระทรวงข้อ ๓ ดังนี้

“ข้อ ๓ ในกรณีที่การกระทำผิดอาญาตามกฎหมายในข้อ ๒ เป็นการกระทำกรรมเดียวที่เป็นความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย ถ้าความผิดอาญาตามกฎหมาย

ในข้อ ๒ เป็นความผิดที่มีโทษหนักที่สุดให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทำการสอบสวนการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายอื่นนั้นด้วย”

ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งปลัดอำเภอเป็นพนักงานสอบสวน

การแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองกฎกระทรวงบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด ตามรายละเอียดที่บัญญัติไว้ในกฎกระทรวงข้อ ๔ ดังนี้

“ข้อ ๔ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งปลัดอำเภอผู้ปฏิบัติหน้าที่ ณ ที่ว่าการกิ่งอำเภอหรือที่ว่าการอำเภอ เป็นพนักงานสอบสวนสำหรับกิ่งอำเภอหรืออำเภอนั้น

ให้ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอหรือนายอำเภอเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๘ วรรคสี่ และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ ปลัดจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย จะเข้ามาเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๘ วรรคสี่ และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในคดีใดคดีหนึ่งที่อยู่ในท้องที่กิ่งอำเภอหรืออำเภอที่อยู่ในจังหวัดนั้นก็ได้

ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจขอให้อธิบดีกรมการปกครองแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองในสังกัดกรมการปกครองไปร่วมสอบสวนในคดีใดคดีหนึ่งที่อยู่ในท้องที่กิ่งอำเภอ อำเภอ หรือจังหวัดก็ได้”

ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจขอให้แต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจเข้าร่วมทำการสอบสวน

บทบัญญัติในกฎกระทรวงข้อ ๕ ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดประสานขอให้แต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจเข้าทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองในกรณีจำเป็นหรือมีเหตุอันสมควร ดังนี้

“ข้อ ๕ ในกรณีจำเป็นหรือมีเหตุอันสมควร ผู้ว่าราชการจังหวัดใดอาจประสานขอให้ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจซึ่งมีอำนาจสอบสวนในจังหวัดนั้นเข้าทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองในท้องที่กิ่งอำเภอ อำเภอหรือจังหวัดก็ได้”

สถานที่ทำการสอบสวน

สำหรับสถานที่ทำการสอบสวนของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองนั้น โดยปกติให้ใช้ที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ว่าการอำเภอหรือศาลากลางจังหวัดเว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นอาจทำการสอบสวนนอกที่ว่าการดังกล่าวได้ตามกฎกระทรวงข้อ ๖ ดังนี้

“ข้อ ๖ ในการสอบสวนโดยปกติให้ใช้ที่ว่าการกึ่งอำเภอกว่า การอำเภอกว่า หรือศาลากลางจังหวัดที่อยู่ในเขตท้องที่กึ่งอำเภอ อำเภอ หรือจังหวัดนั้น แล้วแต่กรณี เป็นสถานที่ทำการสอบสวนเว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวกจะไปทำการสอบสวนที่ใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ให้บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย”

สถานที่ควบคุมผู้ต้องหา

กรณีจำเป็นจะต้องควบคุมผู้ต้องหา ให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง ตามกฎกระทรวงข้อ ๗ ดังนี้

“ข้อ ๗ ในกรณีจำเป็นจะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ในระหว่างสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองควบคุมผู้ต้องหาไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง”

การปล่อยชั่วคราวให้นำหลักเกณฑ์ของอัยการและตำรวจมาใช้

สำหรับการปล่อยชั่วคราวกฎกระทรวงข้อ ๘ บัญญัติให้นำหลักเกณฑ์การปล่อยตัวชั่วคราวของสำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนี้

“ข้อ ๘ การส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้นำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของสำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้”

การกันผู้ต้องหาเป็นพยานเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดโดยขอความเห็นจากอัยการ

ในคดีที่มีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคน และมีความจำเป็นจะต้องกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน กฎกระทรวง ข้อ ๙ บัญญัติให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาอนุญาต โดยให้ทำหนังสือเพื่อขอความเห็นจากพนักงานอัยการ ก่อนที่จะพิจารณาอนุญาต ดังนี้

“ข้อ ๙ ในคดีที่มีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคนและเป็นคดีที่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองได้พยายามสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานอย่างเต็มความสามารถแล้ว แต่ไม่อาจหาพยานหลักฐานในคดีนั้นได้ หรือพยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือบางส่วนได้ พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองอาจพิจารณากันผู้ต้องหาซึ่งไม่ใช่ตัวการสำคัญไว้เป็นพยาน ทั้งนี้การพิจารณาดังกล่าวให้คำนึงถึงความน่าเชื่อถือของพยานและประโยชน์แห่งคดีด้วย

ในการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทำความเห็นโดยระบุเหตุผลและความจำเป็นเพื่อขออนุญาตเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนและผู้ว่าราชการจังหวัดตามลำดับ ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นควรอนุญาต ให้ทำหนังสือ

เพื่อขอความเห็นจากพนักงานอัยการก่อนที่จะพิจารณาอนุญาต และเมื่อพนักงานอัยการให้ความเห็นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองถือปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

ในกรณีที่พนักงานอัยการให้ความเห็นว่าควรอนุญาต ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน และให้สรุปสำนวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น

การสอบสวนเสร็จ หัวหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐

เมื่อการสอบสวนเสร็จแล้ว หัวหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐ ตามนัยกฎกระทรวงข้อ ๑๐ ดังนี้

“ข้อ ๑๐ เมื่อพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยความเห็นต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนโดยมิชักช้า และให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการตามมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐,๑๔๑,๑๔๒,๑๔๓,๑๔๔

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐ เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการเมื่อเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว และมาตรา ๑๔๐ ได้มีบทบัญญัติให้ดำเนินการตาม มาตรา ๑๔๑,๑๔๒,๑๔๓ และมาตรา ๑๔๔ จึงได้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๔๐,๑๔๑,๑๔๒,๑๔๓ และมาตรา ๑๔๔ มาแสดงไว้ในบทความนี้ด้วย ดังนี้

มาตรา ๑๔๐ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่ตนนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งด หรือให้ทำการสอบสวนต่อไปให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(๒) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ใช้บทบัญญัติในสี่มาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑๔๑ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวน โดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้สั่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติ เช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

มาตรา ๑๔๒ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้องสำนวนการสอบสวนว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว ถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว

แต่ถ้าเป็นความผิดซึ่งพนักงานสอบสวนอาจเปรียบเทียบได้และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

มาตรา ๑๔๓^(๘) เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าว ในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งพนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป

(๒) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขังแล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

^(๘) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

มาตรา ๑๔๔ ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดที่อาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้น แทนการที่จะส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(๒) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้ว สั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้

กำหนดระยะเวลาการสืบสวนสอบสวนก่อนออกคำสั่งหรือเสนอความเห็นงดการสอบสวน

เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ก่อนที่ (หัวหน้า) พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองจะสั่งงดการสอบสวนหรือเสนอความเห็นงดการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐ (๑) จะต้องได้มีการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือนหรือหกเดือนแล้วแต่กรณี ตามบทบัญญัติในกฎกระทรวง ข้อ ๑๑ ดังนี้

“ข้อ ๑๑ เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบงดการสอบสวนหรือความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๐ (๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี และได้สืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือนนับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบงดการสอบสวนและบันทึกเหตุที่งดนั้นไว้

(๒) ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างน้อยเกินกว่าสามปี และได้สืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนนับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม (๑) หรือ (๒) ส่งสำนวนพร้อมด้วยบันทึกเหตุที่งดการสอบสวนหรือความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวนแล้วแต่กรณี ไปยังพนักงานอัยการ”

ผู้มีอำนาจควบคุม ตรวจสอบหรือแนะนำการสอบสวนของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง

กฎกระทรวงข้อ ๑๒ กำหนดตำแหน่งผู้บังคับบัญชาฝ่ายปกครองผู้มีอำนาจควบคุม ตรวจสอบหรือแนะนำเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปตามกฎหมาย ดังนี้

“ข้อ ๑๒ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง รองอธิบดีกรมการปกครอง ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง ผู้อำนวยการสำนักงานสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง ผู้อำนวยการส่วนและหัวหน้ากลุ่มงานในสำนักงานสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง มีอำนาจควบคุม ตรวจสอบหรือแนะนำเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปตามกฎหมาย

ในระดับจังหวัด ให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายปกครองตั้งแต่ปลัดจังหวัดขึ้นไป มีอำนาจควบคุม ตรวจสอบหรือแนะนำเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปตามกฎหมาย”

การสอบสวนก่อนกฎกระทรวงให้ดำเนินการตามข้อบังคับฯ พ.ศ. ๒๕๒๐

การสอบสวนที่ดำเนินการไปก่อนวันที่กฎกระทรวงใช้บังคับ คือก่อนวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ กฎกระทรวงข้อ ๑๓ บัญญัติให้ดำเนินการต่อไปตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๐ ดังนี้

“ข้อ ๑๓ คดีอาญาใดที่ได้ดำเนินการสอบสวนไปก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการต่อไปตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๐ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด”

องค์ความรู้ัยการหัวข้อองค์ความรู้ที่ ๒๘ สอบสวนคดีอาญา

บทความเรื่อง “พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง” ฉบับนี้เป็นองค์ความรู้ัยการในหัวข้อองค์ความรู้ที่ ๒๘ “สอบสวนคดีอาญา” ซึ่งเมื่อสำนักงานอัยการสูงสุดได้ให้ความเห็นชอบแล้ว จึงได้นำไปบรรจุเข้าไปไว้ในคลังความรู้ัยการย่อยที่ ๑.๔ สำนักงานคดีอาญา พนักงานอัยการและผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าไปค้นคว้าหาความรู้ในหัวข้อองค์ความรู้ต่างๆได้จาก Website ของศูนย์ข้อมูลความรู้ หรือ KM Center สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายบริหารจัดการความรู้ สำนักงานอัยการสูงสุด ดังนี้

“WWW.kmcenter.ago.go.th” หรือ Website ของสำนักงานอัยการสูงสุด
“WWW.ago.go.th”